

Virsraksts : Par kritērijiem Latvijas pilsonības atņemšanai

Tēze Nr.1: Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punkta norma, kas nosaka, ka tiesa Latvijas pilsonību var atņemt, ja persona, apliecinot savu piederību pie Latvijas pilsonības vai naturalizējoties, ir sniegusi par sevi apzināti nepatiesas ziņas un tādējādi nepamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību, nav imperatīva tiesību norma, un, izvērtējot konkrētos lietas apstākļus un nonākot pie secinājuma, ka pilsonības atņemšana būtu pretrunā samērīguma principam, tiesa var prasību noraidīt.

Tēze Nr.2: Strīdā par Latvijas pilsonības atņemšanu izšķirošais nav jautājums par to, vai persona Latvijas pilsonību ieguvusi atbilstoši Latvijas likumiem, bet gan tas, vai, iegūstot Latvijas pilsonību, persona nav sniegusi par sevi apzināti nepatiesas ziņas.

Tēze Nr.3: Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punkta norma par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu nav tulkojama paplašināti un šīs normas sastāvā nevar iekļaut tādu ziņu nesniegšanu, kuras varētu būt svarīgas pilsonības jautājuma izlemšanai, bet kuras atbildīgā valsts iestāde no pilsonības pretendenta nav tieši pieprasījusi.

Tēze Nr.4: 1961.gada 30.augusta Konvencija par apatridisma samazināšanu un Eiropas Padomes 1997.gada Konvencija par pilsonību rekomendē valstīm, ja vien tam nav sevišķu iemeslu, neatņemt personām pilsonību, ja tas var viņas padarīt par apatridiem.

Latvijas Republikas Augstākās tiesas

Senāta Civillietu departamenta

2011. gada 22.jūnija

SPRIEDUMS

Lietā Nr. SKC –215/2011

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators referents V. Jonikāns

 senatore V. Cīrule

 senatore E. Vernuša,

piedaloties prasītājas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pārstāvei I. V. un atbildētājas pārstāvim G. N.,
 atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu sakarā ar atbildētājas N.K. kasācijas sūdzību par Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2010.gada 26.janvāra spriedumu Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes prasībā pret N.K. par Latvijas pilsonības atņemšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvalde, kuras uzdevumus saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 22.janvāra rīkojumu Nr. 24 ir pārņēmusi Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 2007.gada 17.decembrī cēlusi tiesā prasību pret N.K. par Latvijas pilsonības atņemšanu.

Prasībā norādīts:

[1.1] N.K., apliecinot savu piederību Latvijas pilsoņu kopumam, ir sniegusi par sevi apzināti nepatiesas ziņas un nepamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību;

[1.2] atbildētāja, saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu, 1996.gada 17.jūlijā reģistrēta kā Latvijas pilsonē. Pirmuzskaites veidlapā atbildētāja norādījusi, ka viņas māte F.F. ir Latvijas pilsonē, bet veidlapas 9.punktā nav norādījusi citas valsts pilsonību un pilsonības reģistrācijas brīdī uzrādījusi PSRS pasi Nr. [...], izdotu 1985.gada 1.jūlijā Daugavpilī, bet dzīvesvietu norādījusi Krievijas Federācijā, Novosibirskā, Kara pilsētiņā, [...];

[1.3] Naturalizācijas pārvalde ir konstatējusi, ka N.K. 1993.gada 29.jūnijā Krievijas Federācijas Novosibirskas apgabala Iekšlietu daļā Nr.279 ir saņēmusi Krievijas pilsoņa pasi [...]. No Krievijas Federācijas Ģenerālkonsulāta saņemta 2001.gada 27.jūnijā izziņa Nr. 252 par to, ka N.K., pastāvīgi dzīvojoša Latvijas Republikā, saskaņā ar 1991.gada 28.novembra likumu „Par Krievijas Federācijas pilsonību” nav Krievijas pilsonē. Atbildētājas reģistrētā dzīvesvieta ir Latvijā, Daugavpilī, [...] ielā, [...];

[1.4] Pamatojoties uz pašas atbildētājas sniegtajiem paskaidrojumiem, kas iesniegti Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra noteikumu Nr.13 „Latvijas pilsonības zaudēšanas un atjaunošanas dokumentēšanas kārtība” 27.punktā noteiktajā kārtībā, un iepriekšminētajiem apstākļiem, N.K. pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi Krievijas Federācijas pilsonību un līdz ar to nepamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību.

Atbildētāja iedzīvotāju reģistra pirmuzskaites veidlapā nav uzrādījusi 1993.gada 29.jūnijā viņai izdoto Krievijas pilsoņa pasi, nav iesniegusi dokumentus, kas apliecinātu, ka viņa līdz Latvijas pilsonības iegūšanai nav bijusi citas valsts pilsoņe, nav iesniegusi dokumentus, kas apliecinātu viņas tiesības reģistrēt Latvijas pilsonību uz cita pamata.

Prasība pamatota uz Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punktu, Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra noteikumu Nr.13 „Latvijas pilsonības zaudēšanas un atjaunošanas dokumentēšanas kārtība” 30.1.punktu, Civilprocesa likuma 26.pantu, 33.panta otrās daļas 1.punktu, 41.pantu un 44.pantu.

[2] Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2008.gada 3.oktobra spriedumu prasība par Latvijas pilsonības atņemšanu N.K. ir noraidīta.

[3] Izskatījusi lietu apelācijas kārtībā, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2010.gada 26.janvāra spriedumu prasību apmierinājusi. Tiesa nospriedusi atņemt N.K. Latvijas pilsonību un piedzīt no N.K. par labu Latvijas Republikas Naturalizācijas pārvaldei tiesas izdevumus Ls 30 un par labu valstij ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus Ls 2,31.

Tiesa spriedumu pamatojusi ar šādiem argumentiem.

[3.1] N.K., dzimusi 1966.gada 6.maijā Daugavpilī, 1996.gada 17.jūlijā tika reģistrēta kā Latvijas pilsoņe saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu.

Pēc 1990.gada 4.maija N.K. bija ieguvusi Krievijas pilsonību, saskaņā ar 1991.gada 28.novembra Krievijas Federācijas Pilsonības likuma 13.panta pirmo daļu, kas paredz, ka par Krievijas Federācijas pilsoņiem tiek atzīti visi bijušās PSRS pilsoņi pastāvīgi dzīvojošie Krievijas Federācijas teritorijā līdz pat šī Likuma spēkā stāšanās dienai, ja gada laikā pēc šīs dienas viņi nepaziņo par savu nevēlēšanos būt par Krievijas Federācijas pilsoņiem.

Šo faktu apstiprina arī lietai pievienotie pierādījumi- 1995.gada 29.maijā un 1995.gada 27.jūnijā N.K. aizpildītās anketas vīzas saņemšanai ieceļošanai Latvijā, kur viņa ir norādījusi, ka ir Krievijas pilsoņe un kā ceļošanas dokumentu uzrādījusi 1993.gada 29.jūnijā Novosibirskas apgabala Iekšlietu pārvaldē izsniegtu pasi [...], kuras derīguma termiņš ir 29.06.1998, kā arī Krievijas Federācijas Novosibirskas apgabala Federālā migrācijas dienesta pārvaldes 2007.gada 31.janvāra izziņa Nr.1/14-988, ka N.K. 1995.gada 15.decembrī noformējusi izstāšanos no Krievijas Federācijas pilsonības un Krievijas Federācijas Ģenerālkonsulāta 2008.gada 14.janvāra izziņa Nr.431, kurā apstiprināta iepriekšminētā

informācija, ka N.K. 1995.gada 15.decembrī tika atļauts izstāties no Krievijas Federācijas pilsonības reģistrācijas kārtībā.

Pastāvot šādiem apstākļiem, atzīstams, ka N.K. nebija tiesīga reģistrēt Latvijas pilsonību saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu, jo pēc 1990.gada 4.maija bija ieguvusi citas valsts – Krievijas Federācijas pilsonību.

[3.2] 1996.gada 17.jūlijā, aizpildot Latvijas Iedzīvotāju reģistra pirmuzskaites veidlapu, N.K. norādījusi, ka viņas māte F.F. ir Latvijas pilsone; veidlapas 9.punktā atbildētāja norādījusi Latvijas pilsonību. Atbildētāja norādījusi tikai tos būtiskos apstākļus, kas saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu ir pamats Latvijas pilsonības reģistrācijai, nenorādot faktu, ka viņa pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi un līdz 1995.gada decembrim ir piederējusi Krievijas Federācijas pilsoņu kopumam.

Apstākļi, ka pirmuzskaites veidlapā kā personu apliecinošu dokumentu atbildētāja ir uzrādījusi nevis viņas rīcībā esošu derīgu ceļošanas dokumentu – Krievijā 1993.gada 29.jūnijā izdotu (līdz 1998.gada 29.jūnijam derīgu) pasi, ar kuru viņa 1995.gadā divas reizes ieceļojusi Latvijā, bet gan 1985.gada 1.jūlijā Daugavpilī izsniegtu PSRS pasi Nr.[..] un nav norādījusi ziņas par citas valsts pilsonību, liecina par apzinātu N.K. rīcību – patiesu ziņu nesniegšanu par citas valsts pilsonības iegūšanu pēc 1990.gada 4.maija, kas norādīšanas gadījumā liegtu iespēju N.K. reģistrēt par Latvijas pilsoni saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu. N.K. nevarēja nezināt, ka viņai nav tiesiska pamata Latvijas pilsonības reģistrēšanai. N.K. rīcība, nenorādot citas valsts pilsonību, ir vērtējama kā apzināti nepatiesu ziņu sniegšana par sevi, kā rezultātā N.K. nepamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību.

[3.3] Prasītāja ir noskaidrojusi un pierādījusi Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra noteikumu Nr.13 „Latvijas pilsonības zaudēšanas un atjaunošanas dokumentēšanas kārtība” (turpmāk – Noteikumi Nr. 13) 25.punktā minētos nosacījumus, kas ir par pamatu Latvijas pilsonības atņemšanai atbilstoši Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punktam.

[3.4] Pirmās instances tiesa, vērtējama, vai pirmuzskaites veidlapā norādītās ziņas ir patiesas, nozīmi piešķīrusi apstāklim, ka N.K. ir zaudējusi Krievijas pilsonību, atstājot bez ievērības to, ka šim apstāklim saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu nav nozīmes. Minētā norma kā izšķirošu apstākli norāda citas valsts pilsonības iegūšanas faktu pēc 1990.gada 4.maija, neatkarīgi no tā, kad šī citas valsts pilsonība ir zaudēta, jo personai, kura pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi citas valsts pilsonību, lai gan pēc tam to zaudē, nav tiesību reģistrēt Latvijas pilsonību saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu. Turklāt secinājums, ka pirmuzskaites veidlapas aizpildīšanas brīdī atbildētājas rīcībā vairs neesot bijusi Krievijas

pilsoņu ārzemju pase [...], neatbilst Krievijas Federācijas Ģenerālkonsulāta 2008.gada 14.janvāra izziņā Nr.431 norādītajam, ka N.K. šo pasi nodevusi 1997.gada janvārī Krievijas Federācijas Ģenerālkonsulātā Daugavpilī. Lietā nav iesniegti pierādījumi, ka pirmuzskaites veidlapas aizpildīšanas brīdī pase bijusi anulēta, kā to norāda atbildētāja.

[4] Kasācijas sūdzībā atbildētāja N.K. lūgusi Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai, pamatojoties uz šādiem argumentiem:

[4.1] 2010.gada 12.janvāra tiesas sēdē atbildētājai bijušas liegtas tiesības aizstāvēt savas aizskartās tiesības, jo viņas pārstāvis nav pielaists lietas izskatīšanā, kaut gan 2008.gada 12.marta tiesas sēdē noformēts attiecīgs pilnvarojums, izdarot ierakstu tiesas sēdes protokolā par pārstāvja tiesībām pārsūdzēt tiesas nolēmumu apelācijas un kasācijas kārtībā atbilstoši Civilprocesa likuma 85.panta pirmās daļas un 86.panta otrās daļas noteikumiem. Atbildētāja pilnvarojumu nav atsaukusi, viņas pārstāvim nosūtīta pavēste par lietas izskatīšanu tiesas sēdē, līdz ar to tiesai nebija pamata izskatīt lietu bez atbildētājas vai viņas pārstāvja piedalīšanās tiesas sēdē. Tādējādi tiesa ir pārkāpusi Civilprocesa likuma 9., 74.panta prasības;

[4.2] lieta apelācijas instancē izskatīta tiesas sēdē 2010.gada 12.janvārī, ko apliecina tiesas sēdes protokols, bet spriedumā norādīts, ka lieta izskatīta 2010.gada 26.janvārī. Savukārt pilns sprieduma teksts izgatavots 2010.gada 18.februārī, tādējādi pārkāpjot Civilprocesa likuma 194.panta noteikumus;

[4.3] apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā apstākli, ka Pilsonības likums Latvijā ir pieņemts 1994.gada 22.jūlijā, bet Krievijā – 1991.gada 28.novembrī, un līdz ar to nepareizi iztulkojusi Pilsonības likuma 2.panta 1.punkta normas prasības. Krievijas pilsonība atbildētājai piešķirta automātiski, nenoskaidrojot viņas gribu un nesaņemot piekrišanu, kā arī neievērojot brīvprātības principu. Tāpēc nav pamata uzskatīt, ka atbildētāja pati ir ieguvusi Krievijas pilsonību saskaņā ar Krievijas Federācijas Pilsonības likuma 13.panta pirmo daļu.

Kopš 1989.gada atbildētāja pastāvīgi ir dzīvojuši Krievijā. Pēc 1992.gada Latvijā nav bijis iespējams iebraukt ar PSRS pasi, tāpēc, lai varētu apciemot māti Daugavpilī, noformētu Latvijas pilsonību un varētu iebraukt Latvijā 1993.-1995.gadā atbildētāja, noformējusi Krievijas pilsoņu ārzemju pasi [...] un šo pasi izmantojusi kā ceļošanas dokumentu laika posmā no 1993.-1995.gadam. Latvijas Pilsonības likuma neesamība līdz 1994.gada 22.jūlijam liegusi atbildētājai uzsākt dokumentu noformēšanu pilsonības saņemšanai, atrodoties ārpus Latvijas robežām;

[4.4] pirmās instances tiesa atstājusi bez ievēribas atbildētājas lūgumu pieprasīt no Latvijas vēstniecības Vitebskā atbildētājas anketu ieeļošanas vīzas saņemšanai 1996.gadā, no kuras redzams, ka ailē par esošo pilsonību atbildētāja norādījusi – persona bez pilsonības (bezpavalstnieka statuss), bet kā eļošanas dokumentu norādījusi pasi Nr [..], nevis [..] kā minēts tiesas spriedumā. Prasītāja arī apzināti nav iesniegusi ielūgumu ieeļošanas vīzas iegūšanai 1996.gadā, kurā uzaicināto personu pavalstniecība/pilsonība norādīta – PSRS. Lietas faktiskie apstākļi liecina, ka pirmsuzskaites veidlapas aizpildīšanas brīdī atbildētājas rīcībā vairs nebija Krievijas pilsoņu ārzemju pase Nr. [..], jo atbildētāja izstājusies no Krievijas Federācijas pilsonības reģistrācijas kārtībā, ko apliecina Krievijas Federācijas Ģenerālkonsulāta 2008.gada 14.janvāra izziņa Nr. 431, atbildētājas dēla dzimšanas apliecība un anketa ieeļošanas vīzas saņemšanai 1996.gadā;

[4.5] apelācijas instances tiesa nepareizi ir iztulkojusi Noteikumu Nr.13 25.punktu, jo lai būtu pamats atņemt Latvijas pilsonību, ir jākonstatē visu triju minētajā tiesību normā noteikto elementu kopums, kas lietā nav pierādīts. Reģistrējoties Latvijas pilsonības iegūšanai 1996.gadā, atbildētāja sniegusi visu pieprasīto informāciju un uzrādījusi gan PSRS pasi, gan bērna dzimšanas apliecību, gan Krievijas ārzemju pasi [..], kurā viņai bijis norādīts bezvalstnieka statuss.

[5] Paskaidrojumos uz kasācijas sūdzību Latvijas Republikas Iekšlietu ministrijas Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde lūgusi kasācijas sūdzību noraidīt kā nepamatotu.

Paskaidrojumos norādīts, ka tiesa nav pieļāvusi Civilprocesa likuma 85.panta pirmās daļas un 86.panta otrās daļas normu pārkāpumu, jo atbildētājas pārstāvis tiesas sēdē nav varējis uzrādīt notariāli apliecinātu pilnvaru. Savukārt atbildētājas izteiktais mutvārdu pilnvarojums, par ko izdarīts ieraksts pirmās instances tiesas sēdes protokolā, attiecas tikai uz konkrēto tiesas sēdi un apelācijas sūdzības iesniegšanu.

Prasītāja nepiekrīt kasācijas sūdzības argumentam par tiesas nepareizi iztulkotu Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu, paskaidrojot, ka atbildētāja ir ieguvusi Krievijas Federācijas pilsonību saskaņā ar 1991.gada 28.novembra Krievijas Federācijas likuma „Par Krievijas Federācijas pilsonību” 13.panta pirmo daļu, saskaņā ar kuru par Krievijas Federācijas pilsoņiem atzīstami visi bijušās PSRS pilsoņi, kas pastāvīgi dzīvo Krievijas Federācijas teritorijā šī likuma spēkā stāšanās dienā, ja viņi viena gada laikā pēc šīs dienas nepaziņos par savu vēlmi nebūt Krievijas Federācijas pilsoņi. Atbildētāja ir izstājusies no Krievijas Federācijas pilsonības tikai 1995.gadā, ko apliecina lietas materiāli un nenoliedz arī

pati atbildētāja. Līdz ar to tiesa pamatoti secinājusi, ka atbildētājam nebija tiesiska pamata reģistrēt Latvijas pilsonību saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu.

Nepamatots ir arī atbildētājas iebildums, ka Latvijas Pilsonības likuma neesamība līdz 1994.gada 22.jūlijam liegusi viņai iespēju reģistrēt Latvijas pilsonību ārpus Latvijas robežām, jo saskaņā ar Latvijas Republikas 1991.gada 15.oktobra Augstākās Padomes lēmuma „Par Latvijas pilsoņu tiesību atjaunošanu un naturalizācijas pamatnoteikumiem” 2.2.apakšpunktu personas, kuras pieder pie Latvijas Republikas pilsoņu kopuma un kurām bija Latvijas Republikas pilsonība uz 1940.gada 17.jūniju un šo personu pēcnācēji, kas šā lēmuma spēkā stāšanās brīdī nedzīvo Latvijā vai kas ir citu valstu pilsoņi, var jebkurā laikā pierēģistrēties un, uzrādot ekspatriācijas atļauju, saņemt Latvijas Republikas pilsoņu pasēs kārtībā, kādu nosaka Latvijas Republikas Ministru padome. Ārvalstīs dzīvojošu Latvijas pilsoņu reģistrācija, aizpildot noteikta parauga pirmsuzskaites veidlapas, tika veikta Latvijas Republikas diplomātiskajās vai konsulārajās iestādēs.

[6] Senāta sēdē prasītājas pārstāvis uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību pēc tajā norādītajiem argumentiem.

Atbildētājas iestādes Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes, kas ir pārņēmusi Naturalizācijas pārvaldes valsts pārvaldes uzdevumus, pārstāve, uzskatot tiesas spriedumu par likumīgu un pamatotu, lūdza to atstāt negrozītu, bet iesniegto kasācijas sūdzību noraidīt.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz personu, kas to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Senāts uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir atceļams un lieta nododama jaunai izskatīšanai.

[8] Apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļas sākumā un beigās, iebilstot pirmās instances tiesas secinājumiem, plaši analizēts jautājums par atbildētājas N.K. tiesībām iegūt Latvijas pilsonību, pamatojoties uz Pilsonības likuma 2.panta pirmās daļas 1.punktu. Tiesas konstatējums, ka uz minētā pamata atbildētāja Latvijas pilsonību iegūt nevarēja, kasācijas sūdzībā pēc būtības nav apstrīdēts. Minētajam jautājumam, kā atzīst Senāts, nav

izšķirošas nozīmes, lemjot par Latvijas pilsonības atņemšanu. Arī prasītājas paskaidrojumi par kasācijas sūdzību aprobežojas tikai ar Latvijas pilsonības iegūšanas pamata izvērtējumu.

[9] Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punktā ir paredzēta iespēja atņemt Latvijas pilsonību, ja persona, apliecinot savu piederību pie Latvijas pilsonības vai naturalizējoties, ir sniegusi par sevi apzināti nepatiesas ziņas un tādējādi nepamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību.

Tātad Latvijas pilsonības atņemšanas pamats var būt tiesas konstatējums par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu.

Ministru kabineta 2001.gada 9.janvāra noteikumu Nr.13 „Latvijas pilsonības zaudēšanas un atjaunošanas dokumentēšanas kārtība”, kas bija spēkā Naturalizācijas pārvaldes veiktās pārbaudes laikā (2001.gada 3.aprīlis- 2007.gada 3.aprīlis), 25.punkts noteica, ka gadījumā, ja ir iemesls uzskatīt, ka persona, apliecinot savu piederību Latvijas pilsonībai vai naturalizējoties, ir sniegusi par sevi apzināti nepatiesas ziņas, tādējādi nepamatoti iegūstot Latvijas pilsonību, pārvalde, veicot pārbaudi, noskaidro:

- kuras no personas sniegtajām ziņām, iegūstot Latvijas pilsonību, ir bijušas nepatiesas;
- kas liecina par to, ka nepatiesās ziņas ir sniegtas apzināti;
- vai persona ir pamatoti ieguvusi Latvijas pilsonību.

[10] Senāts uzskata, ka, izskatot lietu un apmierinot prasību, tiesa nav izpildījusi minēto normatīvo aktu prasības un nav atklājusi, tieši kādas atbildētājas darbības liecina par tīšu nodomu maldināt Naturalizācijas pārvaldi par pilsonības piešķiršanai svarīgiem faktiskajiem apstākļiem.

Par apzinātu N.K. rīcību tiesa atzinusi patiesu ziņu nesniegšanu par citas pilsonības iegūšanu pēc 1990.gada 4.maija, par viņas piederību Krievijas Federācijas pilsoņu kopumam līdz 1995.gada decembrim, kā arī derīga ceļošanas dokumenta- Krievijā 1993.gada 29.jūnijā izdotas pases neuzrādīšanu.

Ja likums pilsonības atņemšanu paredz par apzināti nepatiesu ziņu sniegšanu par sevi, tad tiesa Latvijas pilsonību atbildētājai atņēmusi par patiesu ziņu, kuras gan netika pieprasītas, nesniegšanu, kas neietilpst Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punkta normas sastāvā.

[11] Dokuments, uz kura pamata pilsonība piešķirta, ir Latvijas iedzīvotāju reģistra pirmuzskaites veidlapa, kuru N.K. parakstījusi 1996.gada 17.jūlijā.

Minēto veidlapu, kā Senāta sēdē paskaidroja prasītājas pārstāve, ir aizpildījis iestādes darbinieks- reģistrators, savukārt N.K. ar savu parakstu ir apliecinājusi ziņu pareizību (lietas 8.lpp.).

Tiesas spriedums nesatur konstatējumu, ka kāda no šajā veidlapā sniegtajām ziņām būtu nepatiesa. Taču tiesa vienlaikus secinājusi, ka „Atbildētāja norādījusi tikai tos būtiskos apstākļus, kas saskaņā ar Pilsonības likuma 2.panta 1.punktu ir pamats Latvijas pilsonības reģistrācijai, nenorādot faktu, ka viņa pēc 1990.gada 4.maija ir ieguvusi un līdz 1995.gada decembrim ir piederējusi Krievijas Federācijas pilsoņu kopumam”.

Pirmuzskaites veidlapā uz N.K. vārda ir ietverta visa tajā pieprasītā informācija, ko ir apliecinājis iestādes darbinieks, šo veidlapu parakstot. Tādējādi nepamatots ir tiesas apgalvojums, ka atbildētāja būtu norādījusi tikai sev labvēlīgus faktus, jo citu ziņu, tai skaitā, bijušās pilsonības norādīšana veidlapā nav prasīta.

Pirmuzskaites veidlapā prasītāja savu dzīves vietu ir norādījusi Krievijā, Novosibirskā, Kara pilsētiņā, kā personas apliecināšanu dokumentu uzrādot PSRS pasi. Senāts atzīst, ka tas varēja radīt papildu jautājumus, bet tie bija jānoskaidro iestādes darbiniekam, kas pieteikumu pieņēma, iegūto informāciju ierakstot veidlapas „Piezīmēs”. Atbildētājas pienākums bija sniegt viņai pieprasīto informāciju, taču viņai nevar pārmest nepieprasītas informācijas nesniegšanu.

[12] Kā pamats Latvijas pilsonības atņemšanai tiesas spriedumā minēts apstāklis par derīga ceļošanas dokumenta- Krievijā 1993.gada 29.jūnijā izdotas pases neuzrādīšanu.

Šajā sakarā tiesa atsaukusies uz 1995.gada 29.maija un 1995.gada 27.jūnija N.K. aizpildītajām anketām ieceļošanas vīzas saņemšanai, kurās kā ceļošanas dokuments norādīta Krievijas pilsoņa pase Nr.[..].

Pati tiesa ir atzinusi, ka izstāšanos no Krievijas Federācijas pilsonības N.K. (kopā ar bērniem) ir noformējusi 1995.gada 15.decembrī. Minētajam atbilstoši Civilprocesa likuma 97.panta pirmajai daļai vajadzēja būt par pamatu secinājumam, ka pēc šā datuma, tāpat arī uz pirmuzskaites veidlapas sastādīšanas brīdi 1996.gada 17.jūliju, atbildētājai nebija tiesību šo dokumentu izmantot, taču tiesa ir izdarījusi pretēju slēdzienu.

Turklāt kā apliecina 1996.gada 27.maija anketa ieceļošanas vīzas saņemšanai, N.K. kā ceļošanas dokumentu ir uzrādījusi viņai 1996.gada 14.maijā izsniegto Krievijas bezvalstnieka pasi Nr. [...] (lietas 118-121.lpp.).

[13] Ņemot vērā iepriekšminēto Senāts atzīst, ka tiesa paplašināti iztulkojusi Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punktā ietvertās tiesību normas saturu par apstākļiem, kādiem pastāvot tiesa var atņemt Latvijas pilsonību, kas novedis pie lietas nepareizas izspriešanas, un ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai.

[14] Senāts uzskata par nepieciešamu norādīt, ka Pilsonības likuma 24.panta pirmās daļas 3.punkts neuzliek tiesai pienākumu atņemt Latvijas pilsonību pat tad, ja persona par sevi ir sniegusi apzināti nepatiesas ziņas.

Likumdevēja apsvērumi acīmredzami balstīti uz samērīguma principu, atbilstoši kuram sabiedrības ieguvumam sakarā ar privātpersonai radītajiem tiesību ierobežojumiem ir jābūt nozīmīgam.

Prasība par Latvijas pilsonības atņemšanu N.K. ir celta 2007.gada 17.decembrī, t.i., vairāk kā pēc 11 gadiem pēc pilsonības piešķiršanas, kas šādā situācijā rada šaubas par sabiedrības ieguvumu no šīs darbības.

[15] Atkārtoti izskatot lietu tiesai jāņem vērā 1961.gada 30.augusta Konvencija par apatridisma samazināšanu, kas rekomendē valstīm neatņemt personām pilsonību, ja vien tam nav sevišķu iemeslu, ja tas var viņas padarīt par apatridiem, un Eiropas Padomes 1997.gada Konvenciju par pilsonību, kurā ir ietverts šis pats princips.

[16] Ar Civillietu tiesu palātas tiesneses 2009.gada 26.janvāra lēmumu par apelācijas tiesvedības ierosināšanu, noteikts lietas izskatīšanas datums un uz tiesas sēdi uzaicināts atbildētājas pārstāvis G.Ņ., kuram nosūtīta tiesas pavēste.

Taču apelācija instances tiesas sēdē atbildētājas pārstāvim piedalīties netika atļauts sakarā ar notariāli apliecinātas pilnvaras neesamību.

G.Ņ. kā pārstāvja tiesības apliecina pirmās instances tiesas sēdē sākotnēji mutisks pilnvarojums, bet pēc tam tiesas sēdē rakstiski noformēts „Paraksts”, ar kuru N.K. pilnvarojusi G.Ņ. pārstāvēt viņu civillietā, tai skaitā veikt visas Civilprocesa likuma 86.panta otrajā daļā minētās darbības, tās uzskaitot (lietas 51.lpp.).

Senāts atzīst, ka notariāli apliecinātas pilnvaras nepieciešamību nosaka vajadzība pārliecināties, ka pilnvardevēja griba ir izteikta brīvi, kā arī noskaidrot pilnvarojuma apjomu un pārstāvim piešķirtās procesuālās tiesības.

Lai gan Civilprocesa likumā nav normas, kas piešķirtu tiesām tiesības apliecināt pilnvarojumu ne vien konkrētai tiesas sēdei vai noteiktai tiesas instancei, bet visam tiesvedības procesam, pēc būtības pirmās instances tiesā sastādītais „Paraksts” ir pilnvarojums uz visu tiesas procesa laiku. Ņemot vērā, ka šis pilnvarojums ir izteikts tiesā, tas nav atzīstams par mazāk ticamu nekā notāra apliecināts pilnvarojums. Senāta ieskatā, tas bija akceptējams arī apelācijas instances tiesā, it īpaši situācijā kad, redzot lietas dokumentus, tiesnese pilnvaroto personu jau bija viņu atzinusi par atbildētājas tiesisku pārstāvi.

To, ka pārstāvja pilnvarojumam ne vienmēr ir jābūt notariāli noformētam apliecina Civilprocesa likuma 85.panta trešā daļa, kas advokāta kā puses pilnvarota pārstāvja pilnvarojumu pieļauj vienkāršā rakstveida formā.

Tādējādi Senāts atzīst, ka, liedzot iespēju atbildētājas pārstāvim piedalīties tiesas sēdē, tiesa ir pieļāvusi kasācijas sūdzībā norādītā Civilprocesa likuma 9. un 74.panta pārkāpumu.

[17] Atceļot spriedumu, atbildētājai atbilstoši Civilprocesa likuma 458.panta otrajai daļai ir atmaksājama viņas iemaksātā drošības nauda Ls 50.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 472., 474.panta 2.punktu, Senāts

n o s p r i e d a

Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2010.gada 26.janvāra spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai tai pašā tiesā.

Atmaksāt N.K. iemaksāto drošības naudu Ls 50,-.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	<i>paraksts</i>	V. Jonikāns
	senatore	<i>paraksts</i>	V. Cīrule
	senatore	<i>paraksts</i>	E. Vernuša

